

Zinātne pilsētā

Atvērta platforma līdzdarbīgai dabaszinātņu izglītībai pilsētā

Tīrs ūdens un sanitārija - kāpēc tas ir svarīgi?

**Puse
pasaules
iedzīvotāju
jau šobrīd
vismaz
vienu mēnesi
gadā
saskaras ar
nopietnu
ūdens
apgādes trūkumu**

6 TĪRS ŪDENS UN SANITĀRIJA

Tīrs, visiem pieejams ūdens, ir būtisks elements pasaulē, kurā mēs vēlamies dzīvot, un uz planētas ir pietiekami daudz saldūdens, lai to īstenotu.

Tomēr sliktas ekonomiskās situācijas vai sliktas infrastruktūras dēļ miljoniem cilvēku, tostarp bērni, katru gadu mirst no slimībām, kas saistītas ar nepietiekamu ūdens piegādi, sanitāriju un higiēnu.

Lai uzlabotu sanitāriju un piekļuvi dzeramajam ūdenim, ir jāpalielina ieguldījumi saldūdens ekosistēmu un sanitārijas iekārtu apsaimniekošanā vietējā līmenī vairākās jaunattīstības valstīs Āfrikā uz dienvidiem no Sahāras, Vidusāzijā, Dienvidāzijā, Austrumāzijā un Dienvidaustrumāzijā.

6 TĪRS ŪDENS UN SANITĀRIJA

Ūdens trūkums, slikta ūdens kvalitāte un neatbilstoši sanitārie apstākļi negatīvi ietekmē nabadzīgo ģimeņu pārtikas nodrošinājumu, iztikas līdzekļu izvēli un izglītības iespējas visā pasaulē. Pašlaik vairāk nekā 2 miljardi cilvēku dzīvo ar risku ierobežotai piekļuvei saldūdens resursiem, un līdz 2050.gadam vismaz katrs ceturtais cilvēks, visticamāk, dzīvos valstī, kuru skars hronisks vai periodisks saldūdens trūkums. Sausums īpaši skar dažas no pasaules nabadzīgākajām valstīm, pastiprinot badu un uztura nepietiekamību. Par laimi, pēdējo desmit gadu laikā ir panākts liels progress attiecībā uz dzeramā ūdens avotiem un sanitāriju, tādējādi vairāk nekā 90% pasaules iedzīvotāju šobrīd ir pieejami uzlaboti dzeramā ūdens avoti.

Kāds šeit ir mērķis?

Nodrošināt visiem piekļuvi drošiem ūdens avotiem un sanitārijai.

Kāpēc?

Pieprasījums pēc ūdens ir apsteidzis iedzīvotāju skaita pieaugumu, un puse pasaules iedzīvotāju jau tagad vismaz vienu mēnesi gadā saskaras ar nopietnu ūdens apgādes trūkumu. Piekļuve ūdenim, sanitārija un higiēna ir viens no cilvēktiesību elementiem, tomēr miljardiem cilvēku joprojām ikdienā nākas saskarties ar grūtībām piekļūtu pat viselementārākajiem pakalpojumiem. 3 no 10 cilvēkiem nav pieejami droši apsaimniekoti dzeramā ūdens pakalpojumi. Apmēram 3 miljardiem cilvēku nav pieejami pamata sanitārijas pakalpojumi, piemēram, tualetes vai sausās tualetes. Vairāk nekā 80 % notekūdeņu, kas rodas cilvēku darbības rezultātā, tiek novadīti upēs vai jūrā bez attīrīšanas, tādējādi radot piesārņojumu.

Kādas ir sekas?

Ar ūdeni un sanitāriju saistītās slimības joprojām ir viens no galvenajiem nāves cēloņiem bērnu vidū, kuri jaunāki par pieciem gadiem; vairāk nekā 800 bērnu katru dienu mirst no caurejas izraisītām slimībām, kam par iemeslu ir slikta higiēna. Pilnvērtīga ūdens apgāde un sanitārija ir viens no pamatnosacījumiem ilgtspējīgas attīstības mērķus sasniegšanai, tai skaitā labai veselībai un dzimumu līdztiesībai. Nodrošinot ilgtspējīgu ūdens apsaimniekošanu, mēs varam labāk pārvaldīt pārtikas un enerģijas ražošanu, veicināt pienācīga darba iespējas un ekonomikas izaugsmi. Turklāt, mēs varam saglabāt mūsu ūdens ekosistēmas, to bioloģisko daudzveidību un rīkoties, lai novērstu klimata pārmaiņas.

Cik izmaksātu problēmas novēršana?

Pasaules Bankas grupas, UNICEF un Pasaules Veselības organizācijas veiktajā pētījumā aplēsts, ka ūdens apgādes un sanitārijas pamatpakalpojumu paplašināšana, lai aptvertu visus šos pakalpojumus vēl nesaņēmušos no 2015.g. līdz 2030.gadam, izmaksās 28,4 miljardus ASV dolāru gadā jeb 0,10 procentus no 140 pētījumā iekļauto valstu globālā kopprodukta.

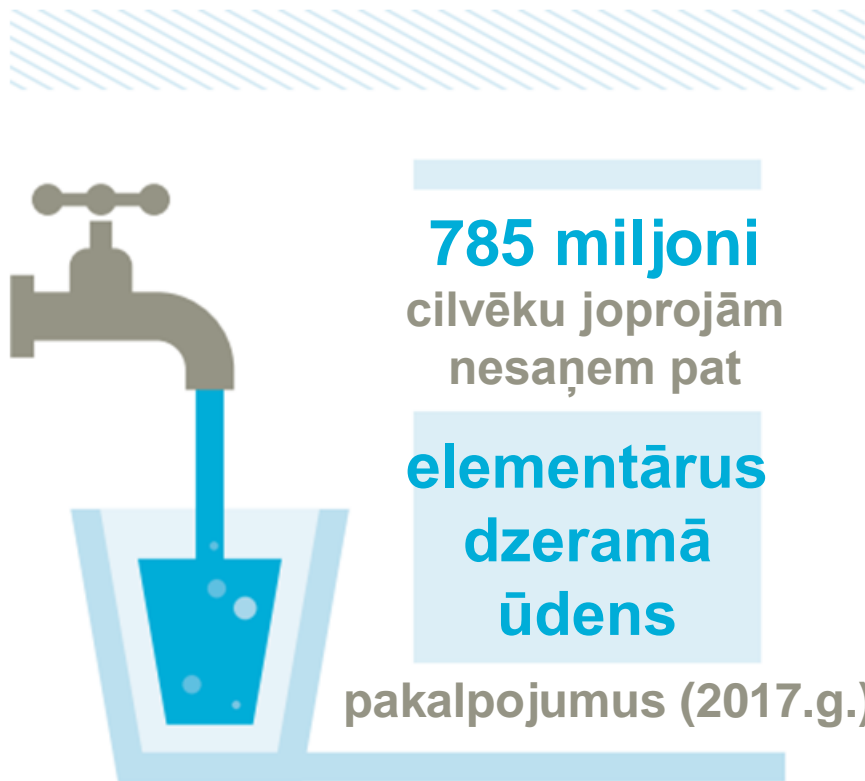
Kāda ir cena par neizdarību?

Izmaksas ir milzīgas – gan cilvēkiem, gan ekonomikai. Katru gadu pasaulē no caurejas izraisītām slimībām mirst vairāk nekā 2 miljoni cilvēku. Slikta higiēna un lietošanai nedrošs ūdens ir atbildīgi par gandrīz 90 procentiem no šiem nāves gadījumiem un galvenokārt tie skar bērnus. Ekonomiskās sekas, ko rada investīciju trūkums ūdens apgādē un sanitārijā, izmaksā 4,3 procentus no IKP Āfrikas valstīs uz dienvidiem no Sahāras. Pasaules Banka lēš, ka 6,4% no Indijas IKP tiek zaudēti neatbilstošu sanitāro apstākļu negatīvās ekonomiskās ietekmes un izmaksu dēļ. Ja netiks uzlabota infrastruktūra un menedžments, miljoniem cilvēku turpinās mirt katru gadu, turpināsies bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu noturības mazināšanās, kas apdraudēs iedzīvotāju labklājību un centienus veidot ilgtspējīgāku nākotni.

Kā mēs varam palīdzēt?

Pilsoniskās sabiedrības organizācijām jācenšas panākt, lai valdības būtu atbildīgas, jāiegulda līdzekļi ūdens resursus izpētē un attīstībā, kā arī jāveicina sieviešu, jauniešu un pamatiedzīvotāju iesaistīšana ūdens resursu apsaimniekošanā. Izpratnes veidošana par šīm lomām un to pārvēršana rīcībā ļaus sasniegt abpusēji izdevīgus rezultātus un palielināt gan cilvēku, gan ekoloģisko sistēmu ilgtspējību un integritāti. Pastāv arī iespēja iesaistīties Pasaules ūdens dienas un Pasaules tualetes dienas akcijās, kuru mērķis ir sniegt informāciju un iedvesmu rīkoties ar higiēnu saistīto problēmu risināšanā.

visā pasaulē

Nav

pamata aprīkojuma
roku mazgāšanai
ar ziepēm
un ūdeni (2017.g.)

1 no 4

veselības aprūpes
iestādēm pasaulē trūkst
dzeramā ūdens
pamatpakalpojumu
(2016.g.)

Līdz 2030. gadam
700 miljoni cilvēku
varētu tikt pārvietoti uz
citu dzīvesvietu **akūta**
ūdens trūkuma dēļ

2 miljardi cilvēku
dzīvo valstīs, kurās
pastāv akūts ūdens
trūkums

673 miljoni
cilvēku
(9% pasaules
iedzīvotāju)
joprojām
veic/praktizē
atklātu defekāciju

Lielākā daļa no tiem
dzīvo **Āfrikas dienvidos**

Skaitļi un fakti

- Katrā ceturtajā veselības aprūpes iestādē trūkst ūdens apgādes pamata pakalpojumu.
- 3 no 10 cilvēkiem nav pieejami droši apsaimniekoti dzeramā ūdens pakalpojumi, un 6 no 10 cilvēkiem nav piekļuves droši apsaimniekotai sanitārajai infrastruktūrai.
- Vismaz 892 miljoni cilvēku turpina praktizēt atklātu defekāciju.
- Sievietes un meitenes ir atbildīgas par ūdens sagādāšanu 80% mājsaimniecību, kurās ūdens nav pieejams uz vietas.
- Laikposmā no 1990.g. līdz 2015.gadam pasaules iedzīvotāju īpatsvars, kuri izmanto uzlabotus dzeramā ūdens apgādes avotus, ir palielinājies no 76% līdz 90%.

Skaitļi un fakti

- Ūdens trūkums skar vairāk nekā 40% pasaules iedzīvotāju, un tiek prognozēts, ka ūdens trūkums pieaugs. Vairāk nekā 1,7 miljardi cilvēku patlaban dzīvo upju baseinos, kur ūdens patēriņš pārsniedz ūdens atjaunošanos.
- 2,4 miljardiem cilvēku nav pieejami pamata sanitārie pakalpojumi, piemēram, tualetes vai sausās tualetes.
- Vairāk nekā 80% notekūdeņu, kas rodas cilvēku darbības rezultātā, tiek novadīti upēs vai jūrā bez piesārņojuma likvidēšanas.
- Katru dienu gandrīz 1000 bērnu mirst no novēršamām ar ūdeni un sanitāriju saistītām caurejas slimībām.
- Apmēram 70% no visa ūdens, kas tiek iegūts no upēm, ezeriem un ūdens nesējslāņiem, tiek izmantoti apūdeņošanai.
- Plūdi un citas ar ūdeni saistītas katastrofas sastāda 70% no visiem nāves gadījumiem, kas saistīti ar dabas katastrofām.

6. ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķa sasniedzamie rezultāti

6.1. Līdz 2030.gadam panākt vispārēju un vienlīdzīgu piekļuvi drošam dzeramajam ūdenim par pieņemamu cenu visiem.

6.2. Līdz 2030.gadam nodrošināt visiem iedzīvotājiem piekļuvi adekvātai un vienlīdzīgai sanitārijai un higiēnai, kā arī izbeigt atklātu defekāciju, ūpašu uzmanību pievēršot sieviešu un meiteņu, kā arī neaizsargāto personu vajadzībām.

6.3. Līdz 2030.gadam uzlabot ūdens kvalitāti, samazinot piesārņojumu, likvidējot atkritumu izgāšanu un līdz minimumam samazinot bīstamo ķīmisko vielu un materiālu noplūdi, uz pusi samazinot neattīrīto notekūdeņu ūpatsvaru un ievērojami palielinot otrreizējo pārstrādi un drošu atkārtotu izmantošanu visā pasaulē.

6.4. Līdz 2030.gadam būtiski palielināt ūdens izmantošanas efektivitāti visās nozarēs un nodrošināt ilgtspējīgu saldūdens ieguvu un piegādi, lai novērstu ūdens trūkumu un būtiski samazinātu to cilvēku skaitu, kuri cieš no ūdens trūkuma.

6. ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķa sasniedzamie rezultāti

6.5. Līdz 2030.gadam īstenot integrētu ūdens resursu apsaimniekošanu visos līmeņos, tostarp vajadzības gadījumā izmantojot pārrobežu sadarbību.

6.6. Līdz 2030.gadam turpināt aizsargāt un atjaunot ar ūdeni saistītās ekosistēmas, tai skaitā, kalnus, mežus, purvājus, upes, ūdens nesējslāņus un ezerus.

6.A Līdz 2030.gadam paplašināt starptautisko sadarbību un atbalstu kapacitātes palielināšanai jaunattīstības valstīm ar ūdeni un sanitāriju saistītos pasākumos un programmās, tostarp ūdens savākšanas, atsāļošanas, ūdens efektivitātes, notekūdeņu attīrīšanas, pārstrādes un atkārtotas izmantošanas tehnoloģiju jomā.

6.B Atbalstīt un stiprināt vietējo kopienu līdzdalību ūdens apgādes un sanitārijas apsaimniekošanas uzlabošanā.

Uzzini vairāk

- [UN-Water](#)
- [World Water Assessment Programme](#)
- [UNESCO Water](#)
- [UNDP Water and Ocean Governance](#)
- [UN Water for Life Decade](#)
- [UN-HABITAT Water and Sanitation](#)
- [A Post-2015 Global Goal for Water: Recommendations from UN-Water](#)
- [Water and Sustainable Development Goals](#)
- [Information briefs on water and sustainable development](#)
- [UN-Water Decade Programme on Advocacy and Communication](#)
- [UN Water and Sanitation Best Practices Platform](#)
- [Water Action Decade](#)

Lai uzzinātu vairāk par mērķi #6 un pārējiem ANO Ilgtspējīgas attīstības mērķiem, apmeklē:

<http://www.un.org/sustainabledevelopment>

